

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Тельна Ольга Анатоліївна

Доцент кафедри корекційної освіти та спеціальної психології

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Останнім часом у світі та в Україні спостерігається тенденція до збільшення кількості дітей із порушеннями розвитку. У нашій державі вже налічується понад 1 млн. дітей з особливими потребами, що становить 12 % від загальної кількості дитячого населення [3]. Дедалі частіше постає питання готовності суспільства до морального, психологічного та соціального задоволення навчальних потреб дітей із порушеннями психофізичного розвитку серед «здорових» однолітків. Навіть науковцям важко сказати, чи зможуть такі діти, навчаючись у звичайних школах, розкрити свої потенційні можливості й стати корисними членами суспільства?

Концепція інклюзивного навчання, розроблена МОН України ще в 2010-му році, містить низку сегментів, які необхідно було розв'язати ще до початку її впровадження. Раніше дітей з відхиленнями у розвитку намагались приховати, «закрити» у спеціальних (інтернатних) закладах освіти. У наш час спостерігається тенденція до реалізації повного та рівного здійснення людьми з інвалідністю всіх громадянських прав і основоположних свобод. Тому на початку XXI ст. в Україні інклюзивне навчання розглядається як одне із стратегічних завдань модернізації системи освіти [1], це система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання в умовах загальноосвітнього закладу.

Однак, зрозуміло, що, потрапивши до загальноосвітнього закладу, дитина з особливими потребами залишиться самотньою, з комплексом проблем, якщо одночасно з цим не розширюватиметься рівень і обсяг спеціальних освітніх послуг, зокрема, таких як: навчання за індивідуальними

навчальними планами, програмами, підручниками (особливо в початковій школі); наявність спеціального обладнання, дидактичних матеріалів; надання діагностичних, консультативних і дійових послуг спеціалістами (логопедичні, медичні, соціальні, фізіотерапевтичні та ін.) [4].

Інклюзивне навчання означає комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей [2]. Це передбачає здійснення системних і систематичних змін у всій парадигмі вітчизняної освіти: оснащення загальноосвітніх навчальних акладів усіма необхідними пристосуваннями, фахову перепідготовку педагогів та інших шкільних працівників, створення інклюзивного навчального середовища, поширення ідей толерантності серед учнів, батьків і педагогів тощо.

На шляху створення належних умов для функціонування і розвитку інклюзивної освіти в Україні у наш час вже досягнуто певних успіхів. До них можна віднести забезпечення фінансування для впровадження інклюзивного навчання; зміну освітньої парадигми, удосконалення навчального процесу шляхом урахування сучасних досягнень науки та практики; поступове забезпечення архітектурної доступності загальноосвітніх навчальних закладів різних типів відповідно до потреб дітей; підготовка кваліфікованих педагогічних кадрів, які володіють методиками інклюзивного навчання, створення системи підвищення їх професійної майстерності; проведення відкритих уроків, круглих столів, семінарів з обміну досвідом фахівців нашої країни та перейняття закордонного досвіду; забезпечення навчальних закладів транспортними засобами, відповідними навчально-методичними, наочними, дидактичними матеріалами, сучасними засобами реабілітації індивідуального та колективного призначення; поява професії асистент вчителя та здійснення роботи команди фахівців; відкриття все більшої кількості інклюзивно-ресурсних центрів.

Поряд із цим, нажаль, ще не всі загальноосвітні заклади працюють за новою системою, адже не всі педагогічні працівники мають достатню підготовку до роботи; відчутною є нестача кваліфікованого персоналу та не завжди є можливість до залучення необхідних фахівців; відсутні адаптовані навчальні програми і плани для дітей з особливими освітніми потребами; не всі школи є архітектурно доступними, адже фінансування не покриває всіх потреб; також є батьки, які не хочуть щоб поряд з їх дитиною навчалась дитина з порушенням у розвитку, та водночас, батьки дітей з особливими освітніми потребами не завжди готові «відпустити» своє дитя у загальноосвітній навчальний простір.

Отже, аналізуючи ситуацію, що склалась на сьогодні у системі загальної освіти, можна впевнено сказати що концепція інклюзивного навчання поступово набирає обертів і вже можна спостерігати певні успіхи у цьому напрямку: реалізація нормативно-правового, науково-методичного забезпечення змісту навчально-виховного процесу, використання сучасних підходів до інклюзивного навчання і створення підґрунтя для успішного навчально-корекційного результату. Проте, держава мусить здійснити комплекс змін у практичних підходах до забезпечення інклюзивних освітніх закладів усім необхідним.

Список використаних джерел:

1. Альохіна С. Інклюзивна освіта в Україні: здобутки, проблеми та перспективи: резюме аналітичного звіту за результатами комплексного дослідження / упоряд. С. Альохіна. URL: <http://www.twirpx.com/file/974948>.
2. Про затвердження концепції розвитку інклюзивного навчання. Наказ міністерства освіти і науки України від 01 жовтня 2010 р. № 912. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>
3. Статистичні дані Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/statistichni-dani>
4. Ушакова І. Освіта дітей з особливими потребами: пошук та перспективи. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2008/97-84-11.pdf>.